

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate 12(2) (2022)

ISSN 2657-8549

DOI 10.24917/26578549.12.2.12

Grzegorz Rutkowski

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Wojsko zbiorem ludzi czy... wartości?

*Kto się bije dla zapłaty, ten słabo się bije,
zdradę nosi w swoim sercu i czyni nie to,
co mu każe zrobić przysięga,
lecz własna korzyść.*
Zbigniew Nienacki¹

The army is a set of people or... values?

Abstrakt

Artykuł ukazuje aspekt bezpieczeństwa militarnego państwa oraz niezwykle istotną rolę sił zbrojnych w zapewnieniu tego bezpieczeństwa. Na jego łamach przedstawiono krótko zadania armii, rolę poszczególnych korpusów osobowych oraz wymogów formalnych, jakie powinni spełniać kandydaci na żołnierzy. Podniesiona została niezwykle ważna, z punktu funkcjonowania wojska w obecnych realiach otaczającej rzeczywistości, kwestia aspektu ilości wojska w przeciwstawieniu jej z poszukiwaną jakością w służbie.

Słowa kluczowe: siły zbrojne, wojsko, armia, żołnierz, etos służby, wartości, praca

Abstract

The article shows the state's military security and extremely important aspect the role of the armed forces in ensuring this security. It is presented briefly on its pages the tasks of the army, the role of individual corps and formal requirements candidates for soldiers should meet. The raised was extremely important, from the point the functioning of the army in the present reality of the surrounding reality, the issue of the aspect of the number of troops in contrast to the quality in service.

Keywords: armed forces, military, army, soldier, service ethos, values, work

---

¹ *Zbigniew Nienacki* to literacki pseudonim Zbigniewa Tomasza Nowickiego, którym autor opatrzył wszystkie swoje książki. Polski pisarz, dziennikarz i publicysta; ur. 01.01.1929r., zm. 23.09.1994r.

Wprowadzenie

Świat się zmienia, prze do przodu, pozostawiając za sobą i zapominając o wszelkich słabszych ogniwach ewolucji. Prędkość tych przemian i tego marszu w przyszłość jest tak duża, że człowiek ze swoimi ułomnościami staje się wręcz uprzedmiotowionym tłem, staje się bezrefleksyjnym zakładnikiem tej tułaczki, tej podróży do celu, którego w natłoku bodźców zewnętrznych już chyba nie jest w stanie właściwie określić i zdefiniować. W tym całym otaczającym go chaosie przemian, jedyne co pozostaje niezmiennym to pragnienie „wygodnictwa” i braku przeszkód w dążeniu do realizacji jego indywidualnych pragnień. Do tego wszystkiego potrzeba autonomii, potrzeba niczym nie skrzepowanej swobody poruszania się w otaczającej przestrzeni, potrzeba poczucia braku zagrożeń, potrzeba bezpieczeństwa. To tak bardzo poszukiwane w czasie tej tułaczki przez życie bezpieczeństwo, zawsze – w głównej mierze – opierało się na sile militarnej, opierało się na sile wojska. Nie ulega żadnej wątpliwości, że to właśnie ta siła była wyznacznikiem zdolności pojedynczego człowieka, grupy, zbiorowości lokalnej, regionalnej czy państwowej do egzystencji i przetrwania w świecie pełnym czyhających pułapek i zagrożeń. Dlatego bezpieczeństwo militarne nadal jest bardzo ważnym, jeśli nie najważniejszym czynnikiem, który przyczynia się do właściwego i niezakłóconego bytu państwa i ma niebagatelny wpływ na umiejętności każdego narodu do reagowania na wszelkie zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne. Z kolei głównym determinantem tego rodzaju bezpieczeństwa była i jest silna armia. Armię tworzy mniej lub bardziej doskonały człowiek, jego „plusy dodatnie i plusy ujemne”. Dlatego celem niniejszego artykułu będzie przypomnienie wszystkim czym jest wojsko, do czego jest nam potrzebne, jakim wartościami hołduje. Zmuszenie czytelnika do chwili zastanowienia i refleksji, poprzez postawienie w przestrzeni publicznej fundamentalnych pytań, oczywiście z punktu widzenia egzystencji człowieka jako istoty tworzącej, funkcjonującej i modelującej to środowisko, na które każdy z osobna i wszyscy razem powinni postarać się jak najszybciej poszukać i udzielić odpowiedzi, będącej swoistego rodzaju wskaźnikiem i drogowskazem dla samych zainteresowanych, ale także dla osób kreujących standardy i realizujących zadania na rzecz obronności i szeroko pojętego bezpieczeństwa przez mundurowych oraz dla samych obywateli – żołnierzy.

Charakterystyka Sił Zbrojnych RP

Głównym dokumentem normatywnym regulującym przeznaczenie sił Zbrojnych RP jest *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*. To na łamach jej artykułów zarysowane są podstawowe zadania stawiane przed wojskiem, czyli ochrona niepodległości państwa oraz zapewnienie bezpieczeństwa i nienaruszalności terytorialnej jego granic (Konstytucja RP, art. 26, ust. 1). Z kolei zgodnie z zapisami *Ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej z 1967 roku*, to właśnie Siły Zbrojne RP, właśnie wojsko ma stać na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego i jego bezpieczeństwa (Ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP, art. 3, ust. 1). Wynika z tego, iż to właśnie armia będzie podstawowym narzędziem, dzięki któremu państwo może realizować swój główny obowiązek, jakim jest zachowanie ciągłości

przetrwania oraz bezpieczeństwa wszystkich obywateli. Oznacza to, że może ono być użyte jako czynnik odstrasżający potencjalnego agresora lub do samej walki zbrojnej. Jego potencjał może być również wykorzystany do: zwalczania katastrof i klęsk żywiołowych, likwidacji ich skutków, walki z terroryzmem, wszelkiego rodzaju akcji poszukiwawczych i ratowniczych zdrowia i życia ludzkiego, poszukiwania, unieszkodliwiania i oczyszczania terenów z materiałów i ładunków wybuchowych oraz do akcji kryzysowych (Zapałowski, 2021). W skład armii jako rodzaje Sił Zbrojnych wchodzi: Wojska Lądowe, Siły Powietrzne, Marynarka Powietrzna, Wojska Specjalne, Wojska Obrony Terytorialnej oraz będące w fazie formowania Wojska Obrony Cyberprzestrzeni. Taka lub zbliżona klasyfikacja funkcjonuje w większości armii świata. Kryterium podziału, jak sama nazwa wskazuje, wymuszone jest przez środowisko, w jakim poszczególne rodzaje funkcjonuje i działa (ląd, powietrze, woda, cyberprzestrzeń) (Balcerowicz, 2006, s. 36). Wojska Lądowe stanowią trzon polskiej armii i są najliczniejszym jej komponentem. Ich najważniejszym zadaniem jest zapewnienie obrony, nienaruszalności granic i niepodzielności terytorium kraju oraz przeciwstawienie się każdej formie agresji militarnej na państwo, z każdego kierunku, z lądu, powietrza czy też morza. W ich rdzennym składzie występują wyspecjalizowane organy dowodzenia, związki taktyczne i oddziały (pancerno-zmechanizowane, aeromobilne, inżynieryjne, chemiczne, rozpoznania i walki elektronicznej, przeciwlotnicze, łączności i informatyki, artylerii oraz jednostki wsparcia logistycznego). Przygotowywane oraz szkolone są do wykonywania najtrudniejszych i najbardziej złożonych zadań operacyjno-taktycznych w każdych warunkach bojowych (również w operacjach połączonych) i w każdych warunkach klimatycznych (Wojska Lądowe, 2021). Z kolei zadaniem Sił Powietrznych jest zapewnienie obrony przestrzeni powietrznej kraju. Są przygotowywane i szkolone do realizacji operacji, które mają na celu uzyskanie i utrzymanie przewagi w powietrzu jak i również wsparcie pozostałych rodzajów sił zbrojnych w działaniach połączonych (Siły Powietrzne, 2021). Polskie Siły Powietrzne składają się z Wojsk Lotniczych, Wojsk Obrony Przeciwlotniczej i Wojsk Radiotechnicznych i na swym wyposażeniu posiadają nowoczesny sprzęt lotniczy (bojowy, transportowy), radarowy i raketowy (Ibidem). Obrona morskiej granicy państwa, ochrona interesów polskich obszarów morskich, obrona wybrzeża oraz wspomaganie Straży Granicznej w obronie granicy morskiej kraju są domeną Marynarki Wojennej (Marynarka Wojenna, 2021). Zgodnie z obowiązującymi umowami międzynarodowymi oraz zobowiązaniami sojuszniczymi, utrzymuje ona również zdolność i gotowość do udziału w akcjach poszukiwawczych i ratowniczych w polskiej strefie odpowiedzialności morskiej. Marynarka Wojenna jest rodzajem sił zbrojnych, który wymaga poświęcenia największej uwagi i wysiłku na przeprowadzenie szybkiej i gruntownej modernizacji parku sprzętu technicznego, dzięki czemu marynarze będą w stanie realizować wszystkie niezwykle trudne i wymagające sprzętowo zadania. Zadaniem Wojsk Specjalnych, które są integralną częścią sił zbrojnych, jest między innymi prowadzenie operacji specjalnych w kraju, jak i poza jego granicami, w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Ten szczególnie ze względu na system szkolenia, wyposażenie i przeznaczenie rodzaj wojsk jest dedykowany do przeprowadzania w szerokim zakresie operacji specjalnych, czynnego zwalczania terroryzmu, w momencie zaistnienia szczególnych sytuacji.

Komandosi swe działania mogą realizować samodzielnie lub przy współpracy z siłami konwencjonalnymi (Wojska Specjalne, 2021). Polskie Wojska Specjalne tworzą JW GROM, JW KOMANDOSÓW, JW FORMOZA, JW AGAT, JW NIL. Piąty rodzaj sił zbrojnych, czyli Wojska Obrony Terytorialnej, służy do obrony i wspierania lokalnych społeczności. W czasie pokoju ich możliwości wykorzystane będą głównie do zwalczania i przeciwdziałania klęskom żywiołowym oraz do prowadzenia działań ratowniczych w sytuacjach kryzysowych. W czasie wystąpienia konfliktu zbrojnego ich zadanie będzie polegało na czynnym wsparciu wojsk operacyjnych w działaniach bezpośrednich oraz poza nimi, a także działaniu na samodzielnych lokalnych kierunkach (Wojska Obrony Terytorialnej, 2021). W WOT służbę pełnią żołnierze zawodowi oraz w ramach nowego rodzaju czynnej służby wojskowej – żołnierze Terytorialnej Służby Wojskowej, w rejonie swojego miejsca zamieszkania rotacyjnie (w czasie ćwiczeń i szkoleń wojskowych) i dyspozycyjnie (w pozostałym czasie) (Terytorialsi, 2021). Docelowo w strukturach polskiej armii ma być rozwiniętych 17 Brygad OT (po jednej w każdym województwie i dwie w województwie mazowieckim), liczących łącznie ponad 50 tysięcy żołnierzy. Świat zauważył również, że na przełomie ostatnich lat, metody prowadzenia wojen uległy transformacji i zmagania w przestrzeni cyber stały się tak samo realne jak konflikt tradycyjny. Dlatego też resort Obrony Narodowej, widząc zagrożenia wynikające z rozwoju technologii, podjął decyzję o utworzeniu Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni, których zadaniem będzie między innymi rozpoznawanie, wykrywanie i zapobieganie zagrożeniom w sieci informatycznej, ochrona tych sieci, wsparcie wszelkich operacji prowadzonych przez wojsko w wymiarze narodowym, międzynarodowym i sojuszniczym (Cyber Wojska, 2021). Zgodnie z założeniami Ministerstwa Obrony Narodowej, formowanie tego rodzaju wojsk ma zostać zakończone do końca 2024 roku, kiedy to uzyskają one zdolność do prowadzenia pełnego spektrum operacji w cyberprzestrzeni.

Wszystkie wyżej wymienione i opisane rodzaje sił zbrojnych są składową i tworzą polskie Siły Zbrojne a ich podstawowym zadaniem jest utrzymanie gotowości do prowadzenia i realizacji trzech głównych misji:

- zagwarantowania obrony kraju oraz przeciwstawiania się agresji w ramach międzynarodowych zobowiązań sojuszniczych;
- czynnego udziału w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej oraz w operacjach reagowania kryzysowego i humanitarnych;
- wspierania bezpieczeństwa wewnętrznego (szeroki zakres działania) i niesienia pomocy obywatelom (społeczeństwu) (Siły Zbrojne, 2021).

Warunki bycia żołnierzem

Zważywszy na rolę, przeznaczenie i zadania wojska zauważyć można, że służba wojskowa żołnierzy zawodowych jest (powinna być) ogromnym wyzwaniem, wymaga wielu wyrzeczeń i niesamowitego poświęcenia. Nie każdy może dostąpić tego zaszczytu. W szeregi Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, mogą wstąpić jedynie osoby posiadające polskie obywatelstwo, nieposzlakowaną opinię (niekarani), wierni Ojczyźnie oraz posiadający odpowiednie kwalifikacje

i predyspozycje psychofizyczne (Ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, art. 2). Służba wojskowa wymaga zdyscyplinowania, lojalności, poświęcenia i jest pełniona dla dobra Rzeczypospolitej Polskiej (Ibidem, art. 3, pkt 2). Na uwagę zasługuje również fakt, że Polska jako państwo w zamian za trud, ograniczenia i wyrzeczenia związane z pełnioną służbą wojskową przez żołnierzy, powinna zapewnić im godne warunki życia, tak aby umożliwić pełne oddanie się służbie Narodowi i Ojczyźnie (Ibidem, art. 3, pkt 3). Należy zaznaczyć, że Ojczyzna wywiązuje się (zawsze może być lepiej) ze swoich obowiązków, żołnierze otrzymują ekwiwalent za brak kwatery (jego wysokość zależna jest od miejscowości i garnizonu – różne stawki, małżonkowie żołnierze podwójnie – każde z osobna), po odejściu ze służby (po nabyciu praw emerytalnych) żołnierze otrzymują jednorazową odprawę mieszkaniową. Rozwiązania w takiej formie nie są stosowane w innych formacjach mundurowych, a jeśli są to w znacznie mniejszych kwotach (funkcjonariusze policji). Istnieje szereg wątpliwości czy i jak można zatem zweryfikować poświęcenie, trud czy też oddanie Narodowi i Ojczyźnie, czy obecny system i ludzie go tworzący posiada takie możliwości, a jeśli tak to czy są one w pełni wykorzystywane do tego, aby w wojsku pozostali najbardziej wartościowi żołnierze oraz aby byli doceniani i w naturalny sposób za swe oddanie promowani a z drugiej strony, aby pozostałym, którzy nie czują czym jest służba wojskowa umożliwić jak najszybsze opuszczenie jej szeregów i samorealizację w pracy na rynku cywilnym.

Aby dostać szansę ubiegania się o wstąpienie do armii trzeba legitymować się odpowiednim wykształceniem. Tak na przykład, aby zostać szeregowym zawodowym trzeba ukończyć minimum szkołę podstawową/gimnazjum, podoficerem – szkołę średnią a oficerem – trzeba posiadać tytuł zawodowy magistra lub równorzędnym. Wysoka sprawność fizyczna powinna być cechą, która wyróżnia odpowiedniego kandydata, ale i później samego żołnierza spośród reszty społeczeństwa. Sytuacja pandemiczna może mieć negatywny wpływ na ten niezwykle ważny element żołnierskiego rzemiosła, gdyż roczne sprawdziany sprawności fizycznej żołnierzy zawodowych nie były realizowane przez ostatnie dwa lata (ostatni w 2019 roku – ze względu na COVID19). Podobnie wygląda sprawa z kwalifikacjami do zawodowej służby wojskowej, ten element ze względu na sytuację z koronawirusem również nie jest realizowany i kandydaci nie są poddawani testom ze sprawności fizycznej, więc tak naprawdę wojsko nie wie jaki jest stopień sprawności nowo wcielanych kandydatów. W chwili, gdy już sytuacja z wirusem się ustabilizuje i przyjdzie moment powrotu do całkowitej normalności i czas sprawdzenia, to może się okazać, że ten główny i najbardziej wyrazisty czynnik, jakim zawsze legitymowała się większość żołnierzy wojska polskiego zawodzi.

Korpusy osobowe i ich cechy

Wszyscy żołnierze zawodowi stanowią kadrę zawodową polskiej armii. Wyróżnia się trzy korpusy żołnierzy: korpus oficerów zawodowych, korpus podoficerów zawodowych i korpus szeregowych zawodowych. Wojsko jest instytucją o typowo hierarchicznej strukturze, co umożliwia właściwy obieg informacji w „pionie” – z góry w dół oraz dodaje walorów skuteczności w czasie zadaniowania podwładnych przez

przełożonego (każdy żołnierz ma tylko jednego przełożonego a przełożony może mieć kilku podwładnych). Najniższy usytuowany w hierarchii – korpus szeregowych zawodowych, stanowi realną siłę napędową w wojsku, gdyż to właśnie ci żołnierze będą stali na pierwszej linii frontu i to oni będą wykonawcami praktycznej obrony Ojczyzny. Dlatego niesłuchanie ważną rolę powinien odgrywać tutaj właściwy system kwalifikacyjny i dobór do służby odpowiednich kandydatów. Muszą to być osoby świadome, iż służą społeczeństwu, przedkładać nad interes własny interes służby, wykazywać się odwagą i lojalnością wobec przełożonych. Oczywiście nie ulega żadnej wątpliwości, że aby żołnierz tego korpusu był w stanie sprostać wszystkim wymaganiom, jakie stawia przed nim przełożony oraz wynikającym z zakresu obowiązków na zajmowanym stanowisku służbowym, musi być poddawany nieustannemu procesowi codziennego szkolenia programowego realizowanego w macierzystej jednostce wojskowej oraz doskonalenia w ramach systemu doskonalenia zawodowego w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej organizowanego przez jednostki szkolnictwa wojskowego (centra i ośrodki szkolenia) (Poradnik szeregowego, 2011, s. 68). Należy tutaj nadmienić, że korpus szeregowych jest bowiem najliczniejszym z korpusów i w zasadzie to on stanowi o sile armii. Zestawiając to z faktem zniesienia obowiązku dwunastoletniej służby wojskowej i możliwości uzyskania przez wszystkich żołnierzy (również korpus szeregowych) praw emerytalnych po 25 latach służby (Ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, art. 18b, pkt 1) (dla powołanych do służby po raz pierwszy po 1 grudnia 2012 roku (Ibidem, art. 18a, pkt 1), dla powołanych wcześniej – po 15 latach), można wyraźnie podkreślić, że armia będzie się zwyczajnie starzeć.

W kontekście korpusu szeregowych zawodowych i ich bojowego przeznaczenia, nie jest to wariant optymistyczny. Należy pochylić się nad tematem i poważnie zastanowić, czy realna moc uderzeniowa, jaką powinni być ci właśnie żołnierze, będzie w stanie prawidłowo funkcjonować na współczesnym wymagającym polu walki. Nie jest żadną tajemnicą, że żołnierz powinien cechować się doskonałą kondycją i możliwościami fizycznymi, które jednak z wiadomych powodów, w miarę upływu czasu ulegają pogorszeniu. Kolejny z korpusów – korpus podoficerów zawodowych jest pewnego rodzaju kręgosłupem armii, jest kręgosłupem Wojska Polskiego. Na współczesnej arenie zmagania, dobrze funkcjonujący i znający swoje zadania i możliwości żołnierz tego właśnie korpusu, zwiększa szansę na powodzenie zadania, na powodzenie wyznaczonego kierunku działania. Podoficerowie zawodowi są pewnego rodzaju pomostem pomiędzy korpusem oficerów zawodowych i szeregowych zawodowych, to zazwyczaj oni praktycznie realizują i wcielają w życie wypracowane na wyższych szczeblach dowodzenia koncepcje szkoleniowe. Wyznaczani są na najniższe stanowiska dowódcze (dowódcy drużyn, obsługa, sekcji, plutonów, szefowie pododdziałów itp.) i to oni wytyczają standardy służby wojskowej dla korpusu szeregowych i siebie samych. Są liderami, szkolą nowo wcielonych w struktury armii żołnierzy, są wsparciem dla dowódców różnych szczebli, pełnią funkcje doradcze i szkoleniowe, często są specjalistami w danej dziedzinie (Rozwój korpusu podoficerów, 2021). To właśnie żołnierze obsadzeni na najniższych szczeblach dowodzenia mają do spełnienia szczególnie istotną, z punktu widzenia i funkcjonowania sił zbrojnych, rolę w całym procesie wychowania i szkolenia swoich podwładnych.

W każdym momencie służby są odpowiedzialni za dyscyplinę, atmosferę, zachowanie ogólnego porządku i przepisów wojskowych (Poradnik dowódcy drużyny/załogi/obsługi, 2011, s. 11). Ich najważniejszym zadaniem jest zbudowanie kolektywu, dobrze rozumiejącego i znającego się zespołu, którego każde ogniwo zna pozostałych, zna swoje mocne i słabe strony tak, aby w każdym, nawet najbardziej wymagającym zadaniu, być w stanie płynnie zwalczyć wszelkie przeszkody i osiągnąć wytyczony cel. Każdy podoficer, który jest przełożonym i dowodzi żołnierzami, odpowiada za ich wyszkolenie, przestrzeganie wszelkich procedur i standardów szkoleniowych oraz ocenę wyszkolenia wszystkich swoich podwładnych (Ibidem, s. 25). Ostatnim z korpusów polskiej armii jest korpus oficerów, od których powinno wymagać się kreowania najwyższych standardów służby, umiejętności merytorycznych, wiedzy fachowej, zdolności przywódczych i co najważniejsze świadomego kształtowania postaw i bycia wzorcem do naśladowania dla pozostałych żołnierzy. To na żołnierzach tego korpusu spoczywa odpowiedzialność realizacji przedsięwzięć planistycznych oraz zarządzanie kadrą niższego szczebla. Każdy, bez względu na przynależność do korpusu zawsze, w czasie pełnienia służby, ale również poza nią, pozostaje żołnierzem i osobą szczególnego zaufania, a zapisy *Kodeksu Honorowego Żołnierza Zawodowego Wojska Polskiego*² nie powinny mu być obce, utożsamia się z nimi i stosuje w życiu codziennym.

Silna armia – ilość vs jakość

Wizje dumnej, niezależnej i szanowanej w środowisku międzynarodowym Rzeczypospolitej są marzeniem każdego decydenta politycznego, są marzeniem każdego Polaka. Chyba nikomu nie są obce losy Ojczyzny. Wszyscy chcą, aby Polski słuchano, liczone się z tym co ma do powiedzenia i stawiano jako wzór do naśladowania dla innych. Aby to wszystko uzyskać, trzeba starać się budować podmiotowość państwa. Jedną ze ścieżek, które do tego prowadzą jest budowa mocnego i prężnie działającego systemu obronnego w taki sposób, aby sygnały wysyłane przez ten system w przestrzeń międzypaństwową były jasne i czytelne. Nie podlega żadnej dyskusji, że prężny system obronny to przede wszystkim silna armia a silna armia to szereg przejrzystych uregulowań prawnych, wśród których funkcjonuje świadomy i znający swoje położenie i przeznaczenie wykształcony, wyszkolony i co najważniejsze dobrze zmotywowany do działania żołnierz, dla którego służba (nie praca) ku chwale Ojczyzny jest wartością nadrzędną. W przestrzeni publicznej, wykreowanej przez polityków panuje przeświadczenie, że przejawem siły jest ilość. Od dłuższego czasu można zauważyć różnego rodzaju programy, akcje promocyjne, których zadaniem jest pozyskanie jak największej liczby potencjalnych kandydatów do służby czy to w wojsku czy w policji. Szef resortu obrony *zagwarantował*, że możliwość wstąpienia w szeregi Wojska Polskiego będzie miał każdy, kto będzie chciał i spełni odpowiednie warunki (Glińska, Kowalska-Sendek, 2021, s. 16). Pozostaje tylko kwestia, czy warunki formalne wystarczą, aby być dobrym, właściwie zmotywowanym

² Zasady etyki oraz honoru i godności żołnierzy zawodowych określa *Kodeks Honorowy Żołnierza Zawodowego Wojska Polskiego*, opracowany i przyjęty przez organy przedstawicielskie żołnierzy zawodowych.

do służby żołnierzem oraz kto i jak będzie dokonywał kwalifikacji i weryfikacji spełnienia tych wszystkich warunków. Uproszczenie, dzięki aplikacjom internetowym, ułatwienie i przede wszystkim skrócenie całego procesu rekrutacyjnego ma na celu pozyskanie przez Wojskowe Komendy Uzupelnień oraz Wojskowe Centra Rekrutacji jak największej liczby kandydatów w jak najkrótszym czasie (Ibidem, s. 18). Skrócone zostało szkolenie podstawowe dla osób, które nigdy w wojsku nie były i nie składały przysięgi z 90 do maksymalnie 30 dni i zarazem zwiększona została częstotliwość realizacji szkoleń (Uproszczenie procedur, 2021). Wszystko kosztem jakości i intensywności tych szkoleń, co może spowodować, że system zostanie zamieniony w machinę do powiększania zawodowców – nie profesjonalistów. Samo szkolenie zostało „obcięte” do minimum – w niespełna miesiąc pozyskiwany jest pełnowartościowy żołnierz, który jest gotów, by dumnie walczyć w imieniu Rzeczypospolitej. Według Stanisława Kozieja, byłego Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego, w armii czas amatorów został zakończony wraz z podjęciem decyzji o przejściu na armię zawodową (2010 rok). Służba z przymusu została zastąpiona służbą dla ochotników (Siły Zbrojne RP, 2021). Wprost z tego wynika, że armia może sobie pozwolić teraz na wybór najlepszych spośród chętnych do wstąpienia w jej szeregi. To wojsko ustala kryteria, jakie powinien spełnić kandydat. Tylko czy tych prawdziwych chętnych profesjonalistów jest aż tylu, czy może jest odwrotnie, to wojsko zaczyna dopasowywać wymagania pod możliwości kandydata (drastycznie je obniżając)? Biuro do spraw programu „Zostań Żołnierzem Rzeczypospolitej” po przeprowadzeniu głębokiej analizy systemu zmieniło podejście, zmieniło filozofię myślenia i teraz „to nie kandydat ma być dla nas, lecz my dla niego” (Uproszczenie procedur rekrutacyjnych do wojska, 2021). Tylko rodzi się kolejne pytanie, czy aby ten sposób myślenia nie jest przekładany w realia życia zbyt dosłownie? Pamiętać trzeba, że pojęcia żołnierz zawodowy i żołnierz profesjonalny nie muszą oznaczać tego samego. W założeniach nowej „Ustawy o Obronie Ojczyzny” można znaleźć propozycje wzrostu liczebności armii do 300 tysięcy żołnierzy, z czego 250 tysięcy to żołnierze zawodowi i 50 tysięcy to żołnierze WOT (Ustawa o obronie Ojczyzny, 2021). Ten akt prawny wskazuje wyraźne kierunki, w jakich zmierza wojsko polskie. Cały czas w przestrzeni publicznej rozpowszechniana jest informacja, że tylko poprzez liczebne zwiększenie Sił Zbrojnych zwiększana jest gwarancja ewentualnego sukcesu w ewentualnym starciu czy bezpośredniej konfrontacji z przeciwnikiem. Do obrony Ojczyzny potrzeba profesjonalistów z konkretnymi umiejętnościami, w obecnych wielozakresowych konfliktach zawodowcy mogą już nie wystarczyć. Z drugiej jednak strony, przyglądając się bliżej całemu zjawisku to można zaobserwować nieustanne obniżanie wszelkich kryteriów i wymogów, które marginalizują takie czynniki jak predyspozycje, kwalifikacje, wiedzę czy wreszcie najważniejszy i niezbędny w tym zawodzie element, jakim bez wątpienia jest motywacja do służby – potrzebna do kształtowania jednego z największych motywatorów żołnierza jakim jest jego silne morale i duch walki. Bo to właśnie te czynniki poparte wiarą w zwycięstwo, zdolnościami i umiejętnościami będą gwarantem dobrze zrealizowanego zadania, będą gwarantem sukcesu każdej operacji, będą stanowiły o potencjale bojowym pojedynczego żołnierza i całej armii jako instytucji dbającej o bezpieczeństwo Ojczyzny.

Podsumowanie

Wojsko, jak każda zbiorowość ludzi jest przekrojem całego społeczeństwa, więc styczą się tutaj różne osobowości, różne poglądy, ideologie i różne wartości. Można zaobserwować, na podstawie otaczającej rzeczywistości, że jako Naród Polacy są bardzo spolaryzowani, więc ta różnorodność przenosi się na wszystkie dziedziny ludzkiej egzystencji, na funkcjonowanie armii również. Ilość, której wyznacznikiem jest praca została skontrastowana z jakością, którą cechuje etos służby. W dobie obecnych, nie zawsze konwencjonalnych, wielowymiarowych zagrożeń, doskonalenie i rozbudowywanie zdolności będzie gwarantem sprawczości państwa. Rozwijanie zdolności w armii można realizować tylko dzięki posiadaniu w każdym z korpusów osobowych odpowiednio przygotowanego personelu, który ze względu na złożoność realizowanych zadań, w hołdzie wyższym wartościom będzie służył Ojczyźnie a nie tylko pracował na jej rzecz, wypatrując comiesięcznego uposażenia i zastanawiając się, co „państwo może mi dać”. Warunkiem prawidłowej i skutecznej realizacji zadań przez Siły Zbrojne RP jest posiadanie w swoich zasobach właśnie takiego odpowiednio zmotywowanego i przygotowanego potencjału ludzkiego, który dzięki posiadanym i rozwijanim zdolnościom będzie w stanie przeciwstawić się najtrudniejszym zadaniom, któremu będzie przyświecał jeden cel – „co ja mogę dać od siebie”. Czy te ciągłe, usilne starania o pozyskanie ilości nie powodują, że na jakość są „przymykane” oczy i wszyscy tylko udają, że ona jest? Gołym okiem widać, że jak na razie w tej potyczce jakość przegrywa. Czy wobec zaistniałego stanu rzeczy Polskę stać, w wymiarze finansowym (sprzęt, infrastruktura, wydatki osobowe) i ideologicznym, na granie aspektem ilości? Czy może jakość będzie budowana w następnej kolejności? Jeśli tak, to czy wystarczy czasu na jej budowę? Biorąc pod uwagę fakt, że obecne sytuacje kryzysowe i konflikty nie są rozstrzygane za pomocą masy, lecz głowy, rozumu, pomysłu, umiejętności, widzenia przestrzennego, posiadanych zdolności na współczesnym bardzo nowoczesnym, odmiennym i zróżnicowanym, pełnym wielu domen, polu walki – czy obrany jest słuszny kierunek? Czas niestety nie jest tutaj sprzymierzeńcem, więc pora rozpocząć pracę u podstaw, której celem będzie rozbudowanie świadomości (głównie wśród ludzi młodych), budowa i kształtowanie właściwych postaw obywatelskich, które spowodują, że Siły Zbrojne powrócą do korzeni i znów będą postrzegane przez pryzmat etosu służby a nie tylko jako rynek pracy. Potocznie rozumiany aspekt finansowy spowodował wynaturzenie systemu i odrzucił w cień to, czemu wierne były całe pokolenia żołnierzy, poświęcenie i służba dla wartości powoli przestają być w cenie. Dlatego też, aby uzyskać ten wymagany efekt i chociaż w małym stopniu zrównoważyć ilość z jakością materii, koniecznym jest umiejętne sterowanie i modelowanie zarówno kandydatem przed wstąpieniem w „kamasze”, ale i zarazem wzmocnienie elementu wymagalności od tych, którzy w tych „kamaszach” już są – to właśnie oni będą stanowić wzór do naśladowania dla młodych adeptów sztuki wojennej. Czynnikiem, który powinien pomóc, żeby to osiągnąć, będzie ciągłe wskazywanie wzorców i postaw pożądaných wśród dowódców i zarazem wśród innych grup społecznych, oczywiście nie wyłączając elit politycznych. Tylko w ten sposób można spowodować, aby ta

ryba wciąż pływała, aby była sprawna, aby spełniała swoją rolę i aby nie chorowała, bo trzeba pamiętać, że każda ryba... psuje się od głowy.

Bibliografia

- Balcerowicz, B. (2006). *Siły zbrojne w państwie i stosunkach międzynarodowych*. Wydaw. Naukowe Scholar.
- Cyber Wojska (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.cyber.mil.pl/wojska-obrony-cyber-przestrzeni/>.
- Glińska, P., Kowalska-Sendek, M. (2021). Żołnierzem się jest, nie bywa. *Polska Zbrojna*, 8(904). Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. (Dz.U. 1997 Nr 78 poz. 483 z późn.zm.).
- Marynarka Wojenna (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/marynarka-wojenna>.
- Poradnik dowódcy drużyny/załogi/obsługi (2011). Dowództwo Wojsk Lądowych, Pion Szkolenia, DWLąd.Wewn.190/2011.
- Poradnik szeregowego zawodowego oraz szeregowego narodowych sił rezerwowych (2021). Dowództwo Wojsk Lądowych, Pion Szkolenia, DWLąd.Wewn.191/2011.
- Rozwój korpusu podoficerów (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/rozwoj-korpusu-podoficerow>.
- Siły Powietrzne (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.wojsko-polskie.pl/sily-powietrzne/>.
- Siły Powietrzne (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/sily-powietrzne>.
- Siły Zbrojne RP (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/sily-zbrojne-rp>.
- Siły Zbrojne RP (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/2345,Szef-BBN-W-wojsku-jest-za-duzo-wodzow-to-trzeba-zmienic.html>.
- Terytorialsi (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://terytorialsi.wp.mil.pl/faq/wot-w-systemie-obronnym>.
- Uproszczenie Procedur (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://portal-mundurowy.pl/index.php/component/k2/item/11880-rekrutacja-do-wojska-z-turbodoladowaniem-czyli-prymat-ilosci-nad-jakoscia>.
- Uproszczenie Procedur Rekrutacyjnych do wojska (2021). Dostęp 3.12.2021, <http://www.polska-zbrojna.pl/Mobile/ArticleShow/32387>.
- Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1967 Nr 44 poz. 220 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. 2003 Nr 179 poz. 1750 z późn.zm.).
- Ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. 1994 Nr 10 poz. 36 z późn.zm.).
- Ustawa o Obronie Ojczyzny (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/ustawa-o-obronie-ojczyzny--wzmocnienie-sil-zbrojnych-rp>.
- Wojska Lądowe (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wojska-ladowe>.
- Wojska Specjalne (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://dkws.wp.mil.pl/pl/pages/zadania-2017-01-16-4/>

Wojsko zbiorem ludzi czy... wartości?

[179]

Wojska Obrony Terytorialnej (2021). Dostęp 3.12.2021, <https://www.wojsko-polskie.pl/wojska-obrony-terytorialnej/>.

Zapałowski, A. (2014). *Rola Sił Zbrojnych*. (2021). Dostęp 3.12.2021, http://geopolityka.net/wp-content/uploads/2014/07/Zapalowski_Andrzej_Rola_sil_zbrojnych.pdf.

Biogram autora

Grzegorz Rutkowski – jest słuchaczem studiów II stopnia na kierunku bezpieczeństwo państwa Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie